

FLORENCE NIGHTINGALE*

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ

Ἰπό

ΜΑΡΙΑΣ Μ. ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΗ

Βλέπομεν πῶς ἡ Florence Nightingale εἰσέρχεται εἰς ὅλας τὰς λεπτομερείας πού σήμερον μᾶς φαίνονται ἀπαραίτητοι διὰ τὴν κανονικὴν λειτουργίαν ἐνὸς νοσοκομείου, διότι ὅλα ἔκτοτε ὀργανοῦνται ἐπὶ τῆς γραμμῆς αὐτῆς, τὴν ὁποίαν ἐχάραξεν ἐκείνη. Καὶ συνεχίζει: «Δὲν ἔχομεν χειρουργεῖον, δὲν ἔχομεν νεκροτομεῖον. Νεκροψίαι γίνονται σπανιώτατα, καὶ δὲν τηροῦνται στατιστικαί ἐμφαίνουσαι τὴν ἡλικίαν τῶν ἀσθενῶν καὶ ὧσων ἀποθνήσκουν, τὸ εἶδος τῆς νόσου, τὴν θεραπείαν πού ἐφαρμόσθη, καὶ ὅλα τὰ κυριώτερα σημεῖα τὰ ὁποῖα συντελοῦν εἰς τὸ νὰ θεωρῆται ἡ θεραπευτικὴ μέσον πρὸς σωτηρίαν ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων, καὶ ὄχι, ὅπως σὲ μᾶς, ἀπλῶς μία τυπικὴ ὑποχρέωσις. Τὰ μητρῶα μας εἶναι τόσον ἑλλιπῆ, ὥστε πολλάκις ἀπλῶς ἀναγράφουν: ἕνας στρατιώτης ἀπέθανε τὴν τάδε ἡμερομηνίαν.» Ἀπὸ τὰς ὁδηγίας αὐτὰς καὶ τὰς συμβουλὰς, ἄλλαι μὲν εἰσακούονται, ἄλλαι πάλιν, δυστυχῶς διὰ τὸ στράτευμα, παρέρχονται τότε ἀπαρατήρητοι. Στενὸς συνεργάτης τῆς Florence Nightingale, καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς ἐκστρατείας, ἔλεγε περὶ αὐτῆς: «Εἶναι, κατ' ἐμέ, τὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου αὐτοῦ ἀπέδειξε περισσότερο οἰουδήποτε ἄλλου τί θαύματα εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτελέσῃ ἡ ἐνεργητικότης ὀδηγομένη ἀπὸ ὀρθὴν καὶ ὑγιᾶ κρίσιν.»

Ἄπειροι εἶναι αἱ ἀφηγήσεις αὐτοπτῶν μαρτύρων περὶ τῆς σωματικῆς ἀντοχῆς, τοῦ ἀλτρουϊσμοῦ καὶ τῆς αὐτοθυσίας τῆς. «Ἀψηφᾷ τελείως διὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς τὸν κίνδυνον τῆς μεταδόσεως ἀσθενειῶν», γράφει ὁ ἕνας. «Τὴν εἶδα νὰ μένῃ δέκα ὀκτῶ καὶ εἴκοσι ὥρας ὀρθὴ παρὰ τὸ φορεῖον χολεριῶντος, καὶ ὅσον ἦτο ὀξυτέρα ἢ νόσος, τόσον τὴν ἔβλεπα ἀκατάπαυστα σκυμμένην

ἐπάνω ἀπὸ τὸ προσκέφαλον τοῦ πάσχοντος, νὰ δροσίζῃ τὰ χεῖλη του καὶ νὰ τὸν παρηγορῇ. Ἀπομακρύνεται μόνον ἀφοῦ ὁ θάνατος καθιστᾷ πλέον τὴν παρουσίαν τῆς περιττῆς. Τὴν νύκτα ἀναλαμβάνει ἡ ἴδια τὴν νοσηλείαν τῶν βαρέως τραυματισμένων, παλαίει πρὸς τὸν θάνατον, καὶ προσπαθεῖ νὰ τοὺς τονώσῃ, διὰ νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀνθέξουν εἰς χειρουργικὴν ἐπέμβασιν, ὅπου εἶναι ἀνάγκη. Ὅταν ὅλοι οἱ ἰατροὶ ἔχουν ἀποσυρθῇ τὴν νύκτα, καὶ σιωπῇ καὶ σκοτάδι περιβάλλουν τὴν ἀτέλειωτην σειράν τῶν ἀσθενῶν, τότε κάμνει μόνη, ἀθρόβως, μὲ τὸ λυχνάρι τῆς, σὰν παρήγορος ἄγγελος, τὸν γύρον τῶν θαλάμων. Τὰ πονεμένα παλικάρια φιλοῦν τὴν σκιάν τῆς, τὰ πρόσωπά τους φωτίζει μία λάμψις γεμάτη λατρείαν καὶ εὐγνωμοσύνην, καὶ μὲ ἀνακούφισιν καὶ καινούργιον θάρρος ἀκουμποῦν καὶ πάλιν ἐπάνω εἰς τὸ προσκέφαλόν τους.»

Καὶ τῆς γράφει μία δυστυχισμένη μητέρα πού ἔχασε τὸ παιδί τῆς: «Πολλὰ σκληρὰ μὲ βασανίζει ὁ πόνος διότι ἔχουσα τὸν υἱόν μου· ἀλλὰ μοῦ μένει μιά παρηγοριά, πὺς τόσο μακριὰ ἀπὸ τὴν Πατρίδα βρέθησαν χέρια εὐλογημένα πού τὸν ἐφρόντισαν καὶ τοῦ ἐκλείσαν τὰ μάτια.»

Χιλιάδας ἐπιστολῶν λαμβάνει καὶ γράφει διὰ νὰ τηρῇ εἰς ἐπαφὴν τοὺς ἀσθενεῖς μὲ τὰς οἰκογενείας των. Ἐν τούτοις ἡ κατάχρησις πού κάμνει τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν τῆς δυνάμεων εἶναι ὑπερβολικὴ, καὶ ἡ ὑγεία τῆς ἀρχίζει νὰ κλονίζεται.

Τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1855 ἡ Florence Nightingale ἀποφασίζει νὰ κάμῃ περιοδείαν πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν νοσοκομείων τῆς Κριμαίας. Ἡ κατάστασις τῶν νοσοκομείων τοῦ Σκούταρι ἔχει σημαντικῶς βελτιωθῆ, ἔχουν συντελεσθῇ ὑγειονομικὰ ἔργα, τὸ ὑλικὸν εἶναι ἐπαρκές, ἔχει εἰσαχθῇ κάποιον σύστημα εἰς τὰς ὑπηρεσίας, χάρις εἰς τὴν ἀκάματον ἐπιμονὴν τῆς. Εἶχε κατορθώσει

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχους.

νά καταβιάσῃ τὴν θνησιμότητα ἀπὸ 42% εἰς 22 ἐπὶ τοῖς χιλίοις.

Εὐθὺς μόλις ἀποβιβάζεται ἡ Florence Nightingale εἰς τὴν Κριμαίαν, ἐπιδεικνύει καὶ πάλιν ἀμέσως τὴν δραστηριότητα ποῦ ἔχει κάμει τόσα θαύματα εἰς τὸ Σκούταρι. Κτίρια, τροφή, ὑλικόν, νοσηλεία, ὅλα τὰ ἐξετάζει καὶ τὰ διαρρυθμίζει. Ἡ ὑπερκόπωση ἡμῶς ἔχει καταβάλει ὅλον τὸν ὄργανισμόν της, καὶ προσβάλλεται ἀπὸ κακοήθη πυρετόν. Κινδυνεύει, καὶ ἡ ἀγωνία τόσον τοῦ στρατεύματος ὅσον καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ εἶναι ἀπερίγραπτος. Μόλις καθίσταται δυνατὸν νὰ μεταφερθῇ, οἱ ἰατροὶ συμβουλεύουν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἀλλὰ τὸ ἀπορρίπτει καὶ δέχεται μόνον νὰ μεταφερθῇ εἰς τὸ Σκούταρι πρὸς ἀνάρρωσιν. Ἡ ἐντύπωση τὴν ὁποίαν προξενεῖ εἰς τοὺς στρατιώτας τὸ θέαμα τῆς Προϊσταμένης των μεταφερομένης ἐπὶ φορείου, αἱ περιγραφαὶ τῆς θλιβερᾶς αὐτῆς πομπῆς, ἀπεικονίζουν χαρακτηριστικώτατα τὴν ἀφοσίωσιν, τὴν ἀγάπην, τὴν λατρείαν μετὰ τὴν ὁποίαν τὴν περιέβαλλον τὰ παιδιὰ της. Ὅταν γίνεται γνωστὸν ὅτι ἡ ἡρωὶς τῆς Ἀνατολῆς εὐρίσκεται πλέον ἐκτὸς κινδύνου καὶ ἐν ἀναρρώσει, ἀκατάσχετος ἐνθουσιασμός ἐκδηλοῦται πανταχοῦ. Διοργανοῦνται συλλαλητήρια «διὰ νὰ φανερωθῇ τὸ λαϊκὸν αἶσθημα, διὰ νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι αἱ μεγάλαι ὑπηρεσίαι τῆς Miss Nightingale εἰς τὰ νοσοκομεῖα τῆς Ἀνατολῆς ἀναγνωρίζονται ὡς ἔθνικαί ὑπηρεσίαι, ὅτι πρὸς αὐτὴν στρέφεται ἡ λαϊκὴ εὐγνωμοσύνη», καὶ γράφουν οἱ *Times*, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ συλλαλητηρίου, ὅτι οὐδέποτε πλέον αὐθόρμητος, πλέον ὀγκώδης καὶ ἐνθουσιώδης συγκέντρωσις εἶχε γίνεαι εἰς τὸ Λονδίνον.

Ἡ Βασίλισσα Βικτωρία τῆς ἀπονέμει ἀδαμαντοκόλλητον μετάλλιον φέρον τὸν Σταυρὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐξ ἔρυθροῦ σμάλτου, καὶ οἱ φίλοι της, γνωρίζοντες τὸν διακαέστερόν της πόθον, ἀναλαμβάνουν τὴν πρωτοβουλίαν νὰ διενεργήσουν ἐράνουσ πρὸς συλλογὴν ποσοῦ χρησιμοπονηθησομένου πρὸς ἴδρυσιν Σχολῆς Νοσοκόμων. Ἀπὸ ὅλας τὰς τιμὰς καὶ ἐκδηλώσεις εὐγνωμοσύνης, τὸ μόνον διὰ τὸ ὅποιον αἰσθάνεται πραγματικῶς χαρὰν εἶναι ἡ χειρονομία αὐτῆ τῶν φίλων καὶ θαυμαστῶν της.

Ἀπὸ τῆς ἀναρρώσεώς της μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Κριμαϊκοῦ Πολέμου καὶ τῆς ἐπιστροφῆς της εἰς Ἀγγλίαν, τὸν Ἰούλιον τοῦ 1856, ἡ Florence Nightingale εὐρίσκεται συνεχῶς μεταξύ Σκούταρι καὶ Κριμαίας. Σπεύδει ὅπου παρουσιάζονται αἱ μεγαλύτεραι ἀνάγκαι, ὅπου τὴν καλοῦν εἶτε διὰ νὰ προλάβῃ τὴν ἐπικίνδυνον ἐξάπλωσιν ἐπιδημίας χολέρας εἶτε διὰ νὰ διοργανώσῃ ἐπειγούσας ὑγειονομικὰς ὑπηρεσίας. Ὑποβάλλεται εἰς συνεχεῖς κακουχίας, ἐκτίθεται εἰς βροχὰς καὶ χιονοθύελλας, καίτοι ὀδυνηροὶ ρευματισμοὶ ἀρχίζουν νὰ τὴν βασανίσουν.

Καὶ παρ' ὅλα αὐτὰ, παρ' ὅλας τὰς ἀνεκτιμῆτους ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας ἔχει προσφέρει, καὶ πάλιν βλέπομεν, ἀκόμη καὶ πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐκστρατείας, ὅτι ἡ ἀντίδρασις ὀρισμένων—μεμονωμένων ἀτόμων πλέον—δὲν ἔχει σιγήσει. Ἀνώτερος στρατιωτικὸς βλέπει τὴν ἀνάμειξίν της εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν μετὰ δυσἀρέσειαν, καὶ στέλλει πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν μακροσκελὲς ἐγγραφοῦν, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐπιτίθεται δριμύτατα κατὰ τῆς εἰσχωρήσεως τῶν γυναικῶν εἰς τὰ στρατιωτικὰ νοσοκομεῖα. Δριμύτατον ἐγγραφοῦν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν πρὸς τὸν Ἀρχιστράτηγον, μετὰ τὴν διαταγὴν ν' ἀναγνωσθῇ παντοῦ εἰς τὴν ἡμερησίαν διαταγὴν, βάζει καὶ πάλιν τὰ πράγματα εἰς τὴν θέσιν τους: «Μοῦ φαίνεται, γράφει ὁ Ὑπουργός, ὅτι αἱ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ δὲν ἀντιλαμβάνονται ἐπακριβῶς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Miss Nightingale, ὅπως ἔχει ἐπισήμως ὀρισθῇ ὑπ' ἐμοῦ. Συνεπῶς θεωρῶ σκόπιμον ν' ἀποταθῶ πρὸς ὑμᾶς πρὸς ὀδηγίαν των, καὶ ὅπως λάβῃ γνῶσιν τὸ στράτευμα ὀλόκληρον, ποία εἶναι ἡ θέσις τῆς εὐγενοῦς αὐτῆς Κυρίας. Ἡ Miss Nightingale εἶναι ἀνεγνωρισμένη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Α.Μ. ὡς ἡ Γενικὴ Προϊσταμένη τοῦ Σώματος τῶν Ἀδελφῶν, τοῦ ἀπεσπασμένου εἰς τὰς νοσοκομειακὰς ἐγκαταστάσεις. Ὁ Ἀρχηγός τῆς Ὑγειονομικῆς Ὑπηρεσίας ὑποχρεοῦται νὰ συνεννοῆται μετὰ τὴν Miss Nightingale ἐπὶ ὅλων τῶν ζητημάτων τῶν ἐχόντων σχέσιν μετὰ τὸ Σῶμα τῶν Ἀδελφῶν, καὶ θὰ δίδῃ τὰς διαταγὰς του μόνον μέσῳ τῆς Κυρίας αὐτῆς.»

(*Συνεχίζεται*)